

C R O N I C A

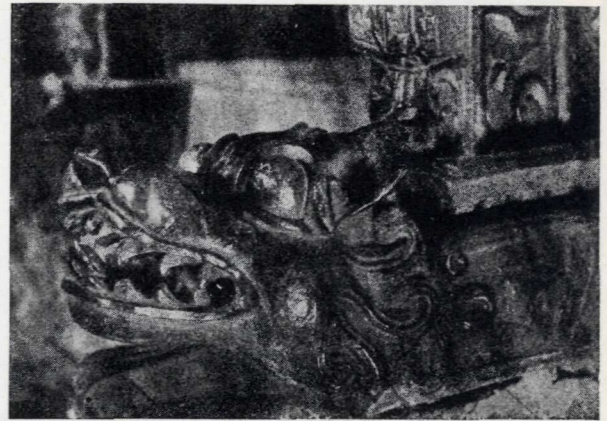
Cărți, conferințe, congrese, expoziții

SCAUNE ÎMPĂRĂTEȘTI. — Cei mai isteți arhitecți și meșteri zidari din Peninsula Balcanică, au fost în secolul trecut, și nu numai în secolul trecut, Aromânii. Urmele lor se pot descoperi din Grecia până în Ungaria și pe coasta Adriaticei. Mi-aduc aminte că, atunci când ceteam în stufoasele călătorii ale lui Kanitz, știri despre Români din Serbia și Bulgaria, ceea ce m'a izbit și m'a urmărit mai ales, ca o vedenie pusă între rânduri, a fost descrierea scaunului împărătesc, păzit de cei doi lei bizantini ai lui, din biserica dela Bregova, marele sat românesc de pe Timoc. Deși locul era destul de departe și greu de ajuns, nu m'am liniștit până când n'am călătorit până la el. Iar întâiul meu drum de acolo, a fost în biserica de piatră care adăpostește scaunul împărătesc, văzut de călătorul austriac sunt acum vreo șaptezeci de ani. Desenul făcut după el, în amurgul dinăuntru al îngustelor ferestre, a părut mai târziu în lucrarea «Românii dintre Vidin și Timoc». Fiarele încomate și cu limbile scoase vorbesc, până în acea margine a vieții românești, de măreția împărăților dela Bizanț. Aromânii au dus-o pretutindeni, cu meșteșugul lor hrănit din marile modele.

Un scaun împărătesc la fel a găsit între ruinele părjolitului Moscopole, Voskopoj-ul albanez de astăzi, d-l Vlad Bănățeanu. A scris despre el, cu tot focul călătorului prin locuri destul de puțin umblate. «Boabe de Grâu» a avut parte să tipărească acest studiu, cel dintâi la noi despre «Școala și educația poporului în Albania», și unde și-au făcut loc și unele laturi de viață românească a țării. În mijlocul lor s'a așezat jilțul de lemn aurit al lui Gojdu. Alți Aromâni au scos alți lei din moștenirea bizantină și i-au pus să apere pe oamenii locului, cu arătarea lor fioroasă. Istoria a trecut peste loc și peste oameni, cu tăvălugul ei nemilos. Din Moscopole n'a mai rămas decât faima. Familii întregi sburătăcite de aici au dus până la Viena, la Budapesta, la Mișcolț și pe văi mai ascunse ardelene însușirile sângelui neînduplecat, de acasă, din Macedonia și din Pindul, căzute sub blestemul vremurilor. Gojdu este una, Șaguna alta, și câte mai sunt și le știm.

Din acest scaun al lui Gojdu a ieșit o ceartă, care putea să scadă numele bun, atât al autorului acelui studiu cât și al revistei unde el a apărut. «Gândul românesc», publicația, nouă prietenă, dela Cluj, și-a luat sarcina să facă oarecare

rânduială la Moscopole. D-l T. Capidan, cercetătorul de atâția ani al Românilor macedoneni și al Albaniei, nouă prieten, a ridicat pentru aceasta condeiul ca o sabie. D-l Vlad Bănățeanu a răspuns. Oarecare venin polemic nu se putea să nu-și

Piciorul jilțului lui Gojdu, dela Moscopole
(Foto Vlad Bănățeanu)

facă drum. N'avea rost să ne amestecăm. Am urmărit numai cu luare aminte discuția și, dacă am avut și altă părere de rău, pe lângă aceea a existenței ei, a fost că din discuție n'a ieșit niciun fel de lumină nouă. Faptele istorice în sine erau cunoscut și nu se putea să nu dea dreptate, sau să n'o lase, pentru că nimeni nu s'ar fi gândit să le răstoarne, d-lui Capidan; notele de călătorie ale d-lui Bănățeanu erau și ele exacte și e păcat numai că mai vechiul drumeț, mai vechiu și cu altă rezonanță sufletească prin acele părți, nu le descoperise ca să le puie în adevăratul cadru. Ceea ce nu se poate tăgădui e că jilțul există și cea mai bună dovadă e că a putut fi fotografiat, și, în al doilea rând, că există și tradiția că el ar fi fost al Gojdilor. Am întrebat despre aceasta chiar eu pe d-l N. Balamace. Firește că s'ar putea ca această tradiție să nu se rezeme pe un fapt. Altminteri, s'ar putea glumi cu sofismul lui Gr. Alexandrescu din «Toporul și Pădurea», care are față de noi privilegiul că e rimat și frumos legat de o poezie cunoscută și

în adevăr bună: «Și caii lui Ahil, cari prooroceau, Negreșit că au fost de vreme ce-l trăgeau». Dacă jilțul lui Gojdu se poate vedea la Voskopoj, cine altul s'a putut așeza în el decât un membru al familiei cu acest nume?

În afară de adevărul istoric, dacă se poate sau nu vorbi în legătură cu Moscopole de Gojdu și de Șaguna, ca de niște băștinași în înaintașii lor pribegi din acel sfârșit de secol al optsprezecelea, plin de nebunia flăcărilor, rămâne schița vioaie a

VĂCĂRENI, SAT DE APĂ. — Într'o zi din întâia săptămână a lui Iulie o mână de oameni pornea din București spre un sat din Dobrogea, ca să încerce să facă faptă dintr'un gând regesc. Era echipa studențească trimeasă de Fundația Culturală «Principele Carol» în Văcărenii din Tulcea. Ea ducea cu sine un program de lucru pregătit până în amănunte, dar ducea mai cu seamă o însuflețire nouă. Toată această tinerețe avea dreptul să creadă, cu flacăra anilor ei,

Bărci pe balta Văcărenilor

stărilor de astăzi, o Albanie, privită nu numai din punctul de vedere românesc, dar și în sine, în visurile și faptele ei de țară nouă. Pentru această schiță, recunoștința și prețuirea noastră domnului Vlad Bănățeanu rămân întregi. N'ar fi de mirare și nici vrednic de furci și de foc, dacă, în alergarea veselă după prezent, drumețului i s'ar fi încurcat în picioare, ca niște fire de rădăcini scăpate din vedere, unele documente ale trecutului. Eu mă gândesc mai cu seamă la lucrul împărătesc al arhitecților și meșterilor zidari aromâni, cari, ca la Bregova și în altă parte, la fel în strălucitul Moscopole de odinioară, au așezat jilțul aurit ținut de lei feroși bizantini, ca să vorbească peste zeci și sute de ani, de darurile artistice și de puterea de pătrundere a acestei ramuri înzestrate a neamului nostru. Peninsula Balcanică e plină de lei aromânești. Aromânii i-au lăsat pe unde s'au nimerit și au plecat în toată lumea.

că după atâtea mărturisiri de dragoste și încercări de îndreptare mici și fără legătură între ele, ale iubitorilor de țără-nime ieșiți din cărți, și după tot ce făcuse administrația încadrată în legi îndrăznețe, acum pentru întâia oară satul își primea vestitorii de mai bine. Studenții erau ei înșiși fiii de săteni și se întorceau la vatră cu toată pregătirea și cu toată hotărârea să lucreze. Trei luni li se întindeau înainte, cu nenumăratele lor puțințe. Erau nerăbdători să înceapă. Niciodată până la ei, asemenea organizații de muncă nu porniseră în țară.

Astăzi, când timpul acesta de însuflețire și de fapte a trecut, iar studenții sunt din nou la examenele și la cursurile lor, e cum nu se poate mai nimerit să cercetăm ceea ce a însemnat el atât pentru satul Văcăreni, cât și pentru nădejdea pusă într'un asemenea fel de lucru. La capătul lui trebuie să stea ridicarea vieții țărănești. În ce măsură e îngăduit să credem

că ne-am apropiat de această năzuință? M'am amestecat între lucrători și am pus mâna la treabă, răsfoiesc toate documentele, dările de seamă, cronicile, hărțile, tablourile, diagramele, fotografiile pe care le-au adus cu ei, și iată că, din amintiri și din date, se alcătuește o vedere destul de limpede și de îmbucurătoare a ceea ce s'a făcut.

Văcărenii a fost ales, între alte zece sate, ca o așezare omească de apă. Pentru cine vine ca noi, întâiu pe șoseaua

livezilor, din creșterea vitelor și din tăiatul pădurilor. Numele însuși amintește cu totul de altceva decât de îndeletnicirea năvodarilor.

Cu toate acestea, cadrul geografic se răzbună și Văcărenii rămâne un sat de apă. Aproape toată viața oamenilor e hotărâtă și colorată de baltă. Gardurile sunt făcute din stuf. Ulițele, afară de șoseaua națională, sunt adevărate albie de șivoaie, pe care apele, când plouă, se scurg rupând și înecând

La apă, în gărla satului

Ghecetului, printre sălcile îngroșate de umezeala pământului și printre revărsările Dunării, cu munții Măcinului înainte vineți și crestați de bătrânețe, și mai târziu pe drumul de coastă care duce prin satele Jijila și Garvănul cu lunca dedesubt plină de oglinda bălților, jeșșilor și gărlelor, de parte până sub Galați și Reni, Văcărenii e așteptat într'adevăr ca un popas între ape. Oamenii au în ei ceva pescăresc, dela înălțimea uscățivă și ochii ageri, de atâtea ori albaștri, până la portul, cu haine întunecate și aspre, mai mult lipite de trup, și cu brăul lat și încins de multe ori, ca să ție bine șalele. Berzele încearcă să-și lucreze cuib până pe turla bisericii cu hramul Sf. Nicolae, care e, alături de Sf. Andrei, ocrotitorul corăbierilor. Dar la o scormonire mai de aproape, stările parcă s'ar descoperi altele. Din 395 de familii câte numără satul, cu 2164 de suflete, 311 sunt de plugari și numai 23 de pescari. Alături de cele 2500 hectare, cât are locul de arătură, de livezi și de pășune, bălțile nu cuprind decât 510. Oamenii trăiesc mai ales din munca pământului, din rodul

spre luncă. Femeile urcă și coboară toată ziua la gărlă, de unde aduc nu numai apă de spălat, dar și apă de băut în tingirile de aramă legănate în cobiliță și ocolind de multe ori cele șase fântâni ale satului. Când crește Dunărea și se varsă în baltă, vitele trebuie să plece de pe islaz și toată partea de jos a grădinilor și curților e înecatată. Drumul la Galați se întrerupe. Din stufăriș și din ghioluri vin peste sat țântarii cari dau frigurile. Foarte mult din firea oamenilor, cari au tot timpul înaintea ochilor o zare de apă, fire mai dărză, mai de sine stătătoare și mai mândră, se bagă de seamă și la Văcăreni. Pot să nu așeze vintire, să nu arunce prostovoale și să nu tragă la năvoade decât 23 din ai lor, cu copii și neveste, duși în baltă în 32 de bărci mari. Balta a fost mai puternică și și-a pus pecetea ei asupra întregului sat.

Echipa studențească s'a silit să se facă, în cele trei luni, una cu această viață. Ea avea în alcătuirea ei un student în medicină, alături de care a venit foarte curând un medic. Întâia ispravă a echipei a fost un dispensar așezat într'o odaie

fără altă întrebuițare dela primărie, pe care numai a doua zi dela sosire, localnicii au văzut cu mirare cum studentele o lipeau, o spoiau și o spălau, iar unul din studenți o dichisea cu medicamente și cu puțințe de consultații. Nu vreau să mă opresc nici la condica ținută zilnic și nici la tablourile statistice sau la curbele lucrate după ea, de unde s'ar putea urmări felul boalelor cari macină un sat românesc de astăzi și sutele și miile de căutări, de injecții, de intervenții sau de

credere aproape religioasă, care e ea însăși jumătate vindecare.

Dacă ne-am putut gândi, în organizarea medicală, la doi medici, unul care să caute, adică să se îngrijească de boală, iar altul igienist, care să nu ne lase să ajungem la boală și să se îngrijească de sănătate, la sate se vede mai cu seamă câtă trebuință e de medicul social care să-i cuprindă pe amândoi: omul venit la dispensar, trebuie urmărit și acasă, copilul,

O încercare cu sătenii, la triorul adus de echipa studențească

sfaturi medicale, date de dimineața până noaptea, ca să se zăgăzuiască acele boale. Mi-e mai la îndemână să-mi aduc aminte de mulțimea oamenilor din Văcăreni și din alte sate, cari se adunau și așteptau să-i ajungă rândul, înaintea ușei tainice de după care le putea veni sănătatea. Văd încă pe bărbatul tânăr speriat de întâia naștere a nevastei, care se repede în curtea cu bolnavi și cu nepăsători, și vrea numai decât să ducă pe medic la el acasă. Sunt martor la frângerea de mâini a unei mame care avea un copil nebun primejdios, între alți copii nevinovați. Toată lumea aceasta se încrede în știință și se îngrămădește la izvoarele ei de viață. Nu e nevoie decât de un serviciu omenos și priceput, ca să o aducă și s'o câștige. Chiar dacă nu toți se pot hotărî să urmeze un tratament lung și dureros și atâția bat încă marginile, uitându-se și ispitind, părția e făcută. Poate că săteanul se duce, atunci când îl are, mai grăbit la medic decât orășeanul și, în tot cazul, îl privește cu mult mai multă încredere, cu o în-

care a trecut cu bine primejdiile nașterii, supravegheat, ca să nu fie răpus de celelalte, satul și gospodăria ținute neconținut sub ochi. Studentul medicinist al echipei a căutat să facă însuși o inventariere medicală a tuturor locuințelor și să pună într'o fișă sanitară gospodărie cu gospodărie. Cu acest prilej, fiecare anchetă parțială s'a schimbat într'o lecție de igienă, și de mai bună așezare a casei și a acaretelor.

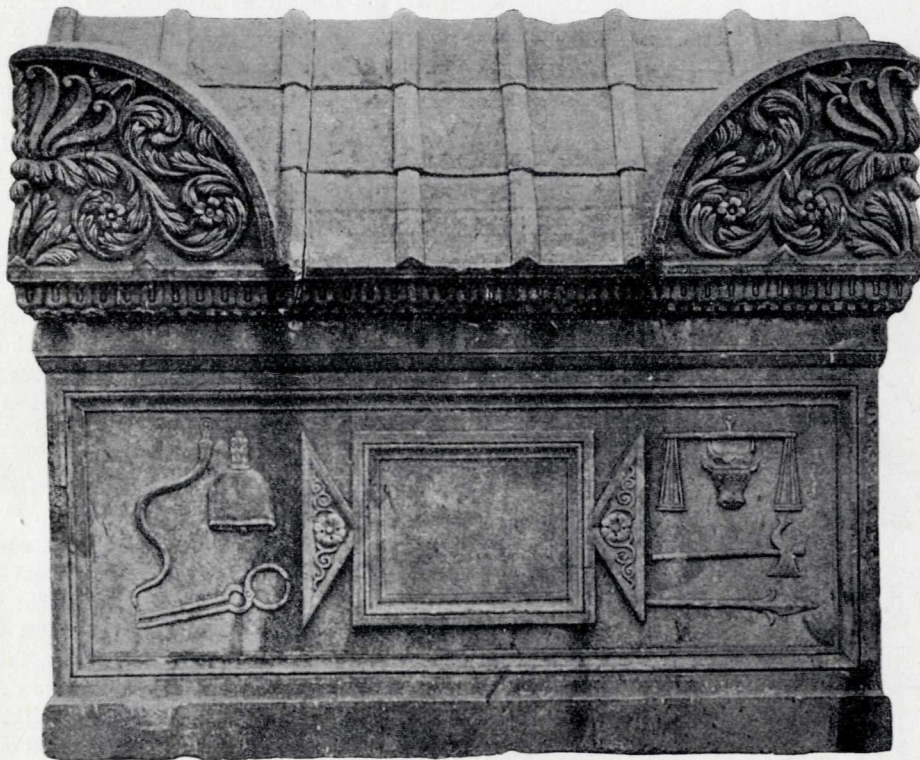
Alături de medicul de oameni a lucrat medicul de animale. Satul Văcăreni are peste 4000 de vite de tot felul și aproape 7000 de păsări, a căror bună stare privește pe țăran foarte de aproape. Un veterinar isteț, care se învoia să se ducă nu numai pe islaz, la cirezi și la turme, dar să cerceteze aproape fiecare grajd și coteți și să pună mâna, ori de câte ori era nevoie, a putut să facă mult bine. Și aici a fost vorba de injecții și de tratamente medicale, dar mai ales de o întreagă organizare de îmbunătățire a soiurilor, prin aducere de prăsitori mai de neam și prin răsplătirea țăranilor cari își îngrijeau mai

bine vitele, precum și printr'o frumoasă acțiune de educare și de îndrumare.

Studentii dela Oficiul Național de Educație Fizică au făcut, împreună cu medicii, deși într'un domeniu mai zămbitor, o treabă tot atât de însemnată în sine, cât și prin neașteptatele putințe pe care le lasă să se întrevadă. Ei s'au îndreptat mai cu seamă către copii și flăcăi. Educația fizică și sporturile, pe care suntem porniți să le credem potrivite numai pentru tineretul orașelor, potrivite sau mai bine primite, s'au dovedit dela întâia încercare programatică tot atât dela locul

tocmai pentru că satul apare drept o comunitate de muncă, să pună în mișcare cerul și pământul ca să îmbunătățească felul de muncă al oamenilor. Trei studenți agronomi, ajutați și îndrumați de un inginer, sporiți de un gospodar ca medicul veterinar, amândoi cu reședința în județ și cunoscându-l, și încadrați de camera agricolă, însemna o punere la un loc de nu se poate mai prielnice împrejurări. Faptele au fost vrednice de atâtea silințe.

Cine a intrat în sat în vreuna din zilele lui Iulie a fost izbit de mulțimea oamenilor și a căruțelor care se adunau pe câte

Sarcofagul găsit la Constanța

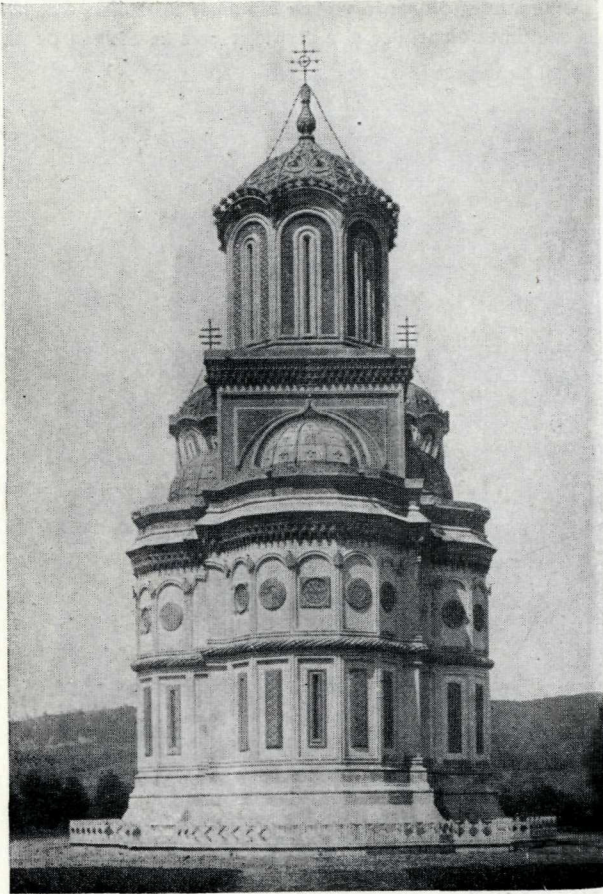
lor și tot atât de îmbrățișate la sate. Jocuri, mișcări ritmice, înot, alergări, sărituri, marș, tragere la țintă, bătaia mingei, încadrarea într'o ceată și disciplinarea într'un câmp de sport au putut fi ajunse, nu numai fără grele silințe, dar cu entusiasm.

Pentru aceeași îngrijire a bunei stări și a sănătății, în deosebi prin fete și femei, a lucrat o maestră de gospodărie. Ea a căutat să îmbogățească bucătăria și să arate, prin lecții pentru câteva sau gătind împreună cu gospodina la cuptorul ei, cum printr'o pricepută și felurită pregătire, se pot scoate mâncări mai multe și mai bune din aceeaș carne sau aceleași zarzavaturi. Le-a învățat cum să-și așeze în casă, cum să-și facă perna și salteaua, cum să se apere de necurătenii, cum să se îmbrace mai frumos și mai ieftin. Maestra a mers până la înființarea unui atelier de țesătorie, de unde au ieșit țesături și modele.

Echipa studențească din Văcăreni era însă mândră mai cu seamă de membrii ei agronomi. Ea înțelegea din întâia zi,

o parte din șosea și lucrau din zori până în noapte. Șoseaua este însă lungă de mai bine de 2 km., iar grija ei n'a mai putut s'o poarte nimeni încă dinainte de războiu. Dacă muntele vecin, înalt cum sunt munții Dobrogei, de 200 și 250 metri, este de granit, pătura de pământuri mai gălbue și sfărâmițoase de deasupra o spală și o duce la vale, netezind șanțurile și astupând drumurile, orice ploaie. Aici a intrat casmau și sapa oamenilor, cari, la îndemnul și pilda cu fapta a echipei, au reînviat vechea prestație, dată acum din toată inima, pentru că Văcărenii luase deodată cunoștință de sine și-și vedea făptura, nu numai ca o unitate oarecare administrativă, lăsată în seama unei autorități abstracte. A fost atât o silință, care, pusă în zile de lucru al brațelor și al vitelor de jug și de ham, prin urmare în bani, înseamnă o sumă de care s'ar înfricoșa bugetul firav al comunei și ar șovăi bugetul județului, cât mai cu seamă o încercare izbită de mobilizare de muncă a sătenilor. După această întâie încordare umăr la umăr, celelalte treburi, mai numeroase, mai

sfârâmate și mai individuale, pentru că urmăreau îndestularea trebuințelor unui regim de producție mixt, plugărie, dar și grădinărit, creștere a vitelor, dar și cărăușie, pescuit, dar și îngrijire a viței de vie, a tutunului și a albinelor, s'au înșirat neîntrerupte, bine întâmpinate și cu bune roade. Arătura de alt fel, alegere a seminței, grăpare cu altă grijă, introducerea de noi plante, întrebuințarea a îngrășământului de

Curtea de Argeș

grajd din platforme de gunoi, îmbunătățire a adăpostului vitelor mari și mici, cu unelte agricole aduse din altă parte și lăsate sătenilor, cu demonstrații și muncă după noua tehnică pe teren, cu animale de reproducție dăruite satului și date în seama gospodariilor mai cu tragere de inimă, cu expoziție de produse, cu premii în natură, în bani sau în recunoașteri. Trecerea echipei de agronomi prin Văcăreni a tras brazdă, în lucrările noi și minunate aduse la îndeplinire ca și în zguduirea minților ațipite în îndemânări moștenite.

Căile, ca să se ajungă acum la sufletele oamenilor, erau deschise. Folkloriștii s'au amestecat la șezători și în toate manifestările sătești, pe de o parte strângând și pe de alta strecurând valori pierdute de gândire și de artă, locală sau vecină. Istoria satului, lipsit de orice monografie, a așezămintelor și a neamurilor lui frunțase, a ieșit din uitare. Frământarea de lumină din jurul școlii și al căminului cultural, cu toate preocupările mai vechi sau de fiecare zi, a atras deodată

luările aminte. Biserica s'a scaldat ca într'o nouă lumină, când s'a văzut că pe lângă ea s'a adunat și a trăit satul, cu mult încă mai devreme de orice altă așezare. Ca în atâtea alte colțuri de Dobrogea, unde românii sunt băștinași de când se pomenește, a ieșit la iveală sfințenia vieții călăuzită prin veacuri de apostoli, de călugări mucenici și de preoți. Misticismul creștin, care a slăbit sau a primit noi înfățișeri în alte părți de pământ românesc, aci, unde s'a călătorit pe toate drumurile de uscat și de apă și s'a întâlnit cu alte credințe, adânci sau crâncene și ele, înflorește mai departe, plin de vechea mireasmă. Dobrogea e și astăzi și are să rămână un pământ de mănăstiri, de hramuri, de hagiolăcări și de credincioși iluminați. Cine a văzut o liturghie în biserica din Văcăreni, cu lumea care cade toată în genunchi, nu numai la cetirea evangheliei și la arătarea sfințelor daruri, dar și la spunerea Tatălui nostru și a Crezului; cu așezarea în inel înaintea ușilor împărătești ca un zid de bărbați aspri și pătrunși, nu de zmerenie, ci de neînduplecarea lor de ostași ai credinței, cari nu lasă nicio suflare de afară când iconostasul începe să plutească în fumul de tămâie cu toți sfinții lui de aur; pe închinătorii și îngenunchetorii cari se pleacă toți odată și de nenumărate ori, ca niște trestii sub vijelia rugăciunii, pe urmele preotului care intră în altar cu cartea sfântă; cine a văzut revărsarea de colivi, de colaci, de sticle de must și de tăvi cu toate roadele pământului, ca la un praznic de Vechi Testament, și pe femeile cu marama pe ochi, îndoite asupra lor, ca niște maici nemângâiate ale Domnului, are numai decât această vedenie și acest fior.

Locuitorii din Văcăreni au o vechime pe care nu o mai știm. Atâția din ei au venit acum un secol și jumătate din părțile basarabene, peste un miez mai de mult, alții mai încoace, din Moldova, din țara românească sau din Transilvania. În limbă se simt, ca o muzică din multe glasuri, înrăuirile cele mai deosebite, cu destule amintiri turcești. Portul s'a pierdut cu totul la femei, care, fiind mari țesătoare, mai păstrează numai rămășițe de motive de odinioară, locale sau aduse, în marama și în scoarțe, și întârzie la bărbați, prin tot felul de transformări de târg, într'o asprime de haină de oameni de apă și de vânt. Datinile, cântecele și părerile s'au amestecat și ele. Trecutul satului, pus în acte de stare civilă sau în hrisoave și lucruri străbune ale locuitorilor, e pentru totdeauna pierdut. După risipirea dela 1877, a urmat distrugerea sistematică din 1916. Timp de doi ani și mai bine toți oamenii au trăit pe unde s'a nimerit, dincoace de Dunăre, iar la întoarcere n'au mai găsit casă întreagă și au trebuit să clădească satul, și poate și sufletul lor, din temelie.

Din cioburile de amintiri și de lucruri pe cari studentele le mai găsesc, ele refac pentru întâia oară sufletul și istoricul satului. Biserica de astăzi a fost zidită după războiul Crimeei, din 1864 până în 1868, cu cheltuiala împăratului Rusiei, de unde și hramul Sf. Nicolae. Pe când abia se începuse, a venit, la vremea aceea, zapciul turc dela Tulcea, s'a uitat la lucru, a scos din brâu 5 lire turcești, le-a pus pe zid, a strigat: noroc! și s'a dus. Un perete, în care aurul de atunci a intrat ca tencuială și cărămidă, trebuie să stea și astăzi martor al acelei recunoașteri păgâne dela 1864, înaintea Dumnezeului celui adevărat. Ceea ce e mai mișcător e că mica biserică dinainte, poate din zilele păcii dela Adrianopol, din 1829, făcută din nuiele și pământ, n'a fost dărâmată numai decât

COBORÎREA DE PE CRUCE

(Din « Les Arts mineurs en Roumanie » de N. Iorga)

ca să aibă oamenii unde să se roage, ci a fost cuprinsă în biserica cea mare, care și-a ridicat zidurile peste ea. Cât n'am da s'o avem încă, un fel de amintire a bisericeții care se păstrează până astăzi, a sfântului Francisc dela Porțile pietrosului Assisi, adăpostită în brațele de piatră ale marelui catedrale!

În folklorul oamenilor de aci, în care se încrucișează, ca și vânturile în acest cot de fluviu și de insulă străveche geologică, tot felul de motive și de ruini de compoziții mai mari, răsună câte odată accente mărețe de Miorița actualizată:

Foaie verde trei bujori...
Măi soldat din Roșiori,
Unde ți-a fost scris să mori?
Sus pe vârful munților,
Deasupra Carpaților,
În bătaia gloanțelor,
În ploaia ghiulelelor
Și 'n spartul șrapnelor.

Ascultați acum ce adâncă poezie poate să izbucnească din aceste versuri simple:

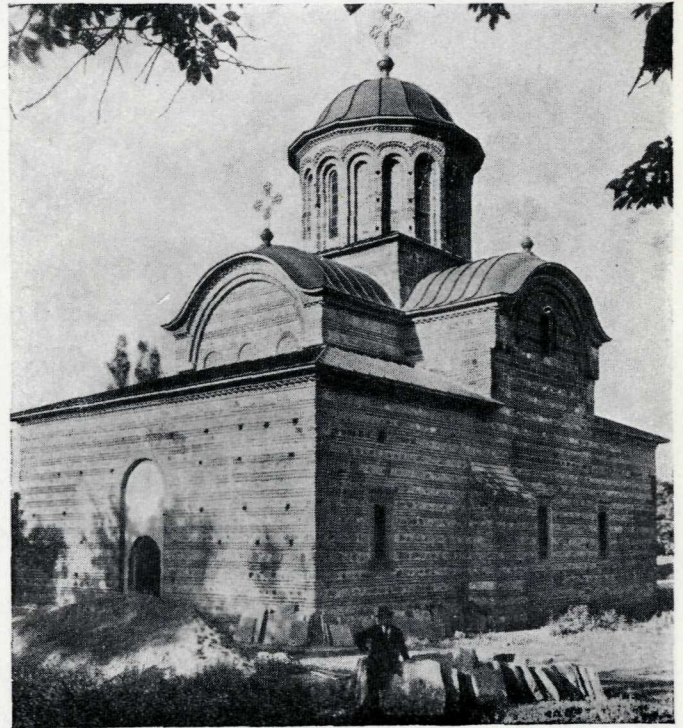
Măi soldat, cin' te-a scâldat:
Ploile când au plouat.
Măi soldat, cin' te-a 'nvelit:
Frunza când s'a scuturat.
Măi soldat, cine te-a plâns:
Păsările când s'au strâns.
Măi soldat, cin' te-a 'ngropat:
Munții când s'au dărâmat.

Alte ori, alături de versul epic, din ciclul Dunărean, își face loc elegia care e de dragoste, și nu e numai de dragoste. Ceva din soarta și singurătatea dobrogeanului, se simte în această jelanie, plânsă cucului, cu vorbe care sunt locale, ca de pildă: iorgănașul turcesc, în loc de plapuma noastră. Ascultați ce prospețime de glas limpezit de lacrimi, ce bogăție de rimă și ce cadență sigură de vers împodobesc acest cântec, unul din cele mai frumoase din multele pentru întâia oară culese din firida Văcărenilor:

Vine cucul de trei zile
Peste văi, peste movile
Și n'are-unde să se puie
Și necazul să și-l spuie.
S'ar pune pe-o rămurea
Aproape de casa mea,
Dar i-e frică de belea,
Să nu-l vadă cineva.
Cucule, cu pană sură,
Fă-ți pomană și de mine,
De nu astăzi, măcar mâine,
Du-te la maica și spune
Că unde m'a dat nu-i bine,
Că mi-e casa sub pădure,
Așternutul de sub mine
E umplut cu mărcine,
Pernișoara de sub cap,
Cu holeră de pe gard,
Iorgănașul de 'nvelit
Cu piatră și cu pământ.

Aceasta e numai o schiță, cu date puține, a ceea ce a lucrat și a trăit echipa studențească trimisă de Fundația Culturală «Principele Carol» în satul Văcăreni, dela începutul lui Iulie până la sfârșitul lui Septembrie, în anul dela Domnul 1934. Ar trebui să mă opresc, sfârșind, la organizarea căminului cultural local sau la marele monument înălțat de echipă morților din sat ai războiului, mulți și eroici, într'o serbare de toamnă care a pus în mișcare tot acest ungher de sălașe românești al Dobrogei. Dar nu e nevoie, pentru că rostul acestor cuvinte n'a fost să cuprindă totul, ci să arate în linii mari că încercarea a izbutit, că echipa studențească și tehnicienii alipiți ei au pus inimă și pricepere, și mai ales că satul a răspuns. Astfel, din ostenele noastre se ridică numai umerii faptelor mai de seamă, după care judecăm ușor ceea ce a rămas după noi acolo și deosebit de tot ce s'a făcut în același timp în celelalte sate, așa cum rămâne peste priveliștea de ape și de greeri de secetă, a vetrei Văcărenilor, muchea fierăstruită și albastră a munților Măcinului.

ALTĂ DUNĂRE. — Dintre toate studiile întreprinse în timpul din urmă de știința românească, acela de care se pare că putem fi în adevăr mândri e unul neașteptat. Condeii

Biserica Domnească dela Curtea de Argeș

se miră când trebuie să-l scrie. Acest neașteptat studiu nu e altul decât studiul istoriei!

La fel cu toate popoarele, Românii au început și ei cu anale, în care își însemnau faptele domnilor, și au trăit din cercetări istorice, de unde puteau lua dovezi pentru drepturi tăgăduite. Până eri, istoria a fost precumpănitoare în desvoltarea oamenilor de gândire și a țării. Cei mai însemnați scriitori sau

cei mai urmați îndrumători de opinie publică au ieșit din această lume a răscolitorilor trecutului, îmbrăcați în vestimentele lui strălucite și tainice. Incepeam aproape să suferim de o înțelegere a vieții, peste care doream să trecem. Când iată o nouă înflorire, par'că de nimic îndreptățită, a studiilor istorice românești!

Nu știu dacă e îngăduit să leg de un om această înflorire, dar atunci el n'ar putea fi decât unul singur. A ieșit de cu-

îndrăgostit de unele pe care o mânuia ca un preot al unei religii abătute tocmai prin prea lungă întrebuintare, dela izvoarele sfințeniei. Preotul a căzut, dar învățăceii roiesc. *Istros* e și el un cântec pe care ei îl ridică în lauda celui plecat.

Noua școală istorică se deosebește în totul de cea veche, deși trăește alături de ea. Se deosebește în spirit, în obiect, în metodă. Ea a pierdut legăturile cu romantismul, care a născut-o și a hrănit-o pe cealaltă. A părăsit răstimpul propriu

Horezul

rând o nouă și învățată publicație, de caracter periodic, scoasă de universitari români în limba franceză și care dă prilejul acestor rânduri. Se chiamă *Istros* și e o revistă de arheologie și de istorie veche, condusă de d-l Scarlat Lambrino, urmașul lui Pârvan la facultatea de litere din București și la săpăturile dela Histria. Ea se deschide cu această închinare, în limba făcută parcă anume ca să fie tăiată în piatră, a Romanilor: *Memoriae magistri egregii Vasile Pârvan*. În amintirea învățătorului fără pereche, Vasile Pârvan. E a doua lucrare, tot așa de grea de știință și de inimă, pe care a văzut-o anul, împodobită de acelaș nume. Cea dintâiu a fost volumul publicat de Asociația Academică Vasile Pârvan a foștilor membri ai Școlii române din Roma, « În memoria lui Vasile Pârvan », la împlinirea a zece ani dela moarte. Acesta e omul! Știința istoriei a întinerit deodată în degetele lui de arheolog,

zis național, care-i dădea fără voie o îndreptare politică, și s'a cufundat dincolo de negurile evului-midiu român, în secolele romane și preromane, când se fierbeau popoarele și credințele. Dacă pentru istoria dintâiu, golurile dintre documente ispiteau la folosirea tot mai deasă și mai îndrăzneată a analogiei și a divinației, pentru ceastălaltă, cercetătorul a ieșit din arhive și din biblioteci și s'a încărcat cu casmauă și cu târnăcopul. Țara a fost întrebata în adâncurile ei și răspunsurile au ieșit adeseori minunate. Iar minunea cea mai mare a fost poate că lucrarea de sinteză a izbutit să îmbrățișeze într'o vedere largă toată puzderia de cioburi, de inscripții sau de vetre de cetăți, aproape a doua zi după ce ele fuseseră descoperite. « *Getica* » lui Pârvan, sub care el s'a prăbușit numai ca biată ființă de țărână, dar nu ca om de știință, stă înaintea noastră drept o asemenea minune. Istoria

Românilor n'a știut sau n'a putut să calce totdeauna cu pași la fel. Școala cea nouă, în care întemeietorul a lucrat amănuntul și a zidit în același timp din el clădirea, de nimeni atunci crezută cu puțință, are astăzi față de tovarășa ei această încredere, mândrie și râvnă.

Istros e și el o dovadă, cea mai nouă. Chiar numai mulțimea publicațiilor de același fel, într'o vreme de criză tot pe atât a cercetărilor științifice pe cât a țiparului, e chemată să dea de gândit. Fără ființa acestei școli, «Dacia», culegerea aproape năprasnică de cercetări și descoperiri arheologice din România, publicată sub direcția d-lui I. Andrieșescu, n'ar fi fost cu puțință. Alături de ea trăește însă «Anuarul» mareș al Institutului de studii clasice dela Cluj, pe care, dacă nu l-ar umple pe viitor decât Sarmisegetuza, și l-am ști la adăpost de orice stricăciune. Citiți în *Istros* cele câteva trăsături de identificare a generalului roman, care a dat Dacia înfrântă lui Traian, Lusius Quietus, cu origina căutată dela Cirene până în satele Berbere ale Marocului. Le-a schițat cu mână de meșter d-l Carcopino. Opriți-vă la inteligentele note filologice ale d-lui Marouzeau sau la jocul de zaruri al d-lui Vuilleumier, cei trei învățați francezi cari au vrut să apară lângă tinerii învățați români. Cercetați rosturile triburilor ioniene la Histria de d-l Lambrino, Sarcofagul cu simboluri dela Tomis de d-l Coliu, Tabăra romană dela Arcidava de d-l Florescu, scobită de vremuri și de oameni până la sărăcia documentară de astăzi, comoara de bani vechi dela Săpata de Jos de d-l Cristescu, securile de bronz albano-dalmate de d-l Vulpe, problemele eneolitice de d-l Dumitrescu sau pătrundeți în recenziile bogate, vioaie și uneori crude, și vă veți convinge că pomul științei e verde și că în umbra lui mintea poate găsi învățătură, odihnă și desfătare.

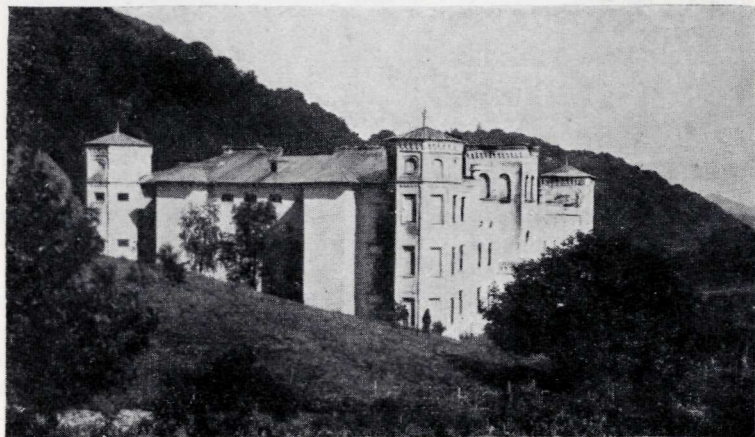
Se vede că dragostea noastră credincioasă, de nenumărați ani, față de istorie, ne-a răsplătit cu acest dar. Ea nu mai așine calea de odinioară, călăuză poruncitoare și exclusivă, ci ne-o împodobește și ne-o ușurează. Isoarele științei s'au limpezit.

MĂNĂSTIRI ROMÂNEȘTI. — Cea mai frumoasă moștenire a trecutului nostru, florile Evului Mediu român, păstrate până astăzi, sunt mănăstirile. Intr'o țară ca a noastră, supusă tuturor jafurilor războiului și de aceea și tuturor înoirilor, unde casele laice care trec de o sută de ani se pot număra pe degete, clădirile acestea sfinte venite din vremuri uitate, pentru că anul lor de naștere e trecut într'o pisanie de piatră de scris slavon cunoscut astăzi numai învățaților, ne sunt de două ori scumpe. Ele sunt, pe de o parte, dovada credinței creștine și a înțelegerii pentru cultură și, pe de altă parte, un semn al puterii și al simțului de artă ale strămoșilor. Intre noi și ei ar fi numai golul secolilor, dacă nu s'ar ivi în el și nu l-ar popula ca niște trepte de apropiere și de iubire aceste lăcașuri pe care le-a apărât de orice stricăciune, crucea înfiptă în creștetul lor.

Faima unora din ele a umplut tot Răsăritul. Iată, de pildă, mănăstirea Curtea de Argeș, ridicată la începutul secolului al XVI-lea în preajma domnescului râu care i-a dat numele. Așa cum meșterii i-au acoperit cu aur și cu sculpturi de piatră

făptura ei rafinată bizantină, poporul a îmbrăcat-o în legende. Una din cele mai duioase și mai tainice balade ale folklorului român s'a născut în jurul ei și a fost plimbată de lăutari și de poeți prin toată țara. Când însăși poezia modernă și-a căutat izvoare de înoire, ea a luat vechiul drum al Mănăstirii lui Neagoe Voevod. Mai ales ca s'o scape de ruină pe ea, Regele Carol I a cerut o mână de ajutor marelui medievalist francez Viollet le Duc, care a trimis în România pe Lecomte du Noüy. Am intrat atunci într'o vreme de restaurări, care a încântat pe multă lume, dar a speriat cel puțin tot pe atâta. Astăzi ne-am întors și înțelegem să păstrăm trecutul așa cum a venit până la noi, și să nu-l dregem și să-l aducem în starea în care va fi fost odată. Aceasta e sarcina pe care o împlinește Comisia Monumentelor istorice prezidată de d-l N. Iorga. Tot ce e mai vechiu de 1830 și poate să aibă numele de monument istoric intră în buna ei grijă. Cele mai multe monumente de acest fel sunt însă mănăstirile și bisericile. De aceea Comisia Monumentelor istorice e mai mult o comisie a vechilor mănăstiri și biserici.

Lecomte du Noüy după ce a studiat cu o nesfârșită pricepere și iubire clădirea de demult a bisericii, a vrut s'o dărâme și s'o clădească din nou. În cele din urmă a trebuit să se mulțumească și cu mai puțin. Nicio piatră din cele puse de Meșterul Manole, adus atunci, la 1500, de Domnul Țării Românești din Peninsula Balcanică, n'a mai rămas neciocănită la locul ei. S'a pierdut pentru totdeauna și mormântul din ziduri al soției arhitectului, care fusese zidită chiar de el acolo, ca să nu se mai dărâme peste noapte ceea ce lucra ziua, cum spune legenda. Frescele cu arhangheli și cu ctitori se pot vedea în Muzeul de artă bisericească dela București. Porumbeii de aur cu clopoței în cioc, prin care vântul cântă deșteptând ecouri din lumea de acum patru veacuri, urmau să fie schimbați și ei, deși nu obosiseră] privind de pe mar-

Arnăușeni

ginea streșinilor fără moarte trecerea anotimpurilor și a domniilor.

Numai cadrul a rămas același. De pe acest plaiu al celei mai mari văi a Munteniei se văd în fund culmile munților Făgărașului, cu piscurile până târziu acoperite de zăpadă. La Răsărit, drumul duce peste muscele în serpentine, cu cele mai frumoase vederi de înălțime pe care le avem, spre cealaltă

capitală a Munteniei, Câmpulungul, și de acolo mai departe, între dealurile blânde ale Târgoviștei, cu mândra mânăstire a lui Radu cel Mare, astăzi schimbată în liceu militar model. Abia de aici, trecând din vale în vale, capitala țării s'a așezat

Voronețul

statornic în șes, la București. Bucureștii înșiși s'au înconjurat de mânăstiri, care trebuiau să-l apere, mai mult decât cu zidurile lor, cu duhul sfintelor cărți. Oștile puse să acopere orașul au fost de atâtea ori date peste cap și înecate de dușmani mai puternici. Mânăstirile și-au făcut mai bine datoria, pentrucă ele au păstrat sufletul poporului și l-au dat mai departe, din rând de oameni în rând de oameni, până la noi. La Apus de Curtea de Argeș, drumul duce spre Olt și spre mânăstirile Olteniei. Domnii țării, Basarabii, cari se trăgeau din aceste locuri, le-au împodobit cu cele mai gătite și mai puternice locașuri de rugăciune și de apărare, unde trebuia să găsească odihnă trupul lor și alor lor după moarte, dela Cozia lui Mircea cel Mare dela începutul secolului al XV-lea până la Horezu cu dantela și grădina de piatră și de fresce a lui Constantin Brâncoveanu, marele arhitect și restaurator domnesc dela

sfârșitul secolului al XVII-lea și începutul celui de al XVIII-lea, și până la Arnota cea albă, a lui Matei Basarab, spânzurată deasupra Bistriței, ca un cuib de rândunică. La tot pasul și pe toate căile întâmpină tot alte și alte clădiri sfinte. Istoria Țării românești, care nu se poate scrie fără ele, intră dintr'una în cealaltă, acum cu un episod eroic și acum cu un episod cultural. Călătorul, care a uitat astăzi contribuția lor de sânge sau de lumină, se bucură de așezarea pe care o au în poenele cele mai frumoase ale țării și de zidurile și turnurile de cetate sau de turlele de biserică și de bolțile liniștite bizantine. Ele au ajuns aproape parte din natură. Glasul trecutului se împletește cu glasul izvoarelor și al vântului.

În mânăstirea dela Argeș astfel înnoită a vrut să fie îngropat întâiul rege al României, Carol I. El își făcuse a doua Capitală dintr'un orașel de munte, născut în preajma altei mânăstiri, Sinaia, închinată mânăstirii dela muntele Sinai, de unde-i vine și numele, fără alte rădăcini în România și în limba țării. Acolo și-a ridicat, ca un leagăn de nouă dinastie, vestitul Castel Peleş, în stilul germanic de acasă. Când a fost însă să hotărăscă locul unde să se odihnească de veci, el s'a gândit la depărtata mânăstire a legendei, dela începuturile istoriei neamului românesc, și a vrut astfel, ca un suveran chibzuit în toate și cu mintea la viitor, să se găsească amestecat în acea legendă. Sinaia era, pentru aceasta, prea nouă și prea în drumul oamenilor. Ferdinand I l-a urmat pe aceeaș cale și în aceeaș hotărîre. Orașul Curtea de Argeș a mai descoperit de atunci în cuprinsul său o biserică, mult mai veche, aproape cu un secol și jumătate înaintea celeilalte, de un stil mai curat și în culori mai tari, dela căramida aparentă a fațadei până la îmbrăcămintea de fresce în registre a interiorului. Oamenii de artă se opresc la aceasta din urmă. Dar făptura mai rece și mai măreață, de marmoră și de aur, cu un oarecare rafinament de decadentă, a mânăstirii lui Neagoe și-a păstrat tot atât de ademenitoare faima populară de odinioară. Iar alegerea ei de mausoleu regal n'a fost chemată să i-o scadă, ci dimpotrivă.

Pentru Moldova, care a avut o casă domnitoare și o istorie deosebită și a încercat să aibă și o arhitectură proprie, ne-am învățat, când vrem să-i înțelegem mânăstirile, să ne ducem până în Bucovina. Afară de unele biserici, falsificate prin restaurare, cum se întâlnesc în fosta capitală a Moldovei, Suceava, și afară de altele, pierite în vâltoarea războiului, ca Bădăuții, stăpânirea austriacă de 140 de ani a păstrat nestrictă această mărturie a vechii străluciri moldovenești. Ceea ce a fost Oltenia pentru Basarabi, a fost Bucovina pentru Mușatini și dovadă stau în ambele părți de țară mânăstirile. Nicăiri ele nu apar atât de multe, atât de bogate și cu atât de însemnate rosturi istorice și culturale. Cele dintâi cronici au fost scrise în ele, cei mai mari domni au fost îngropați sub lespezile lor, cele mai scumpe tezaure s'au păstrat de asemenea aci. Numai rostirea numelui uneia din ele face să fremete, ca de o chemare

poruncitoare, toată suflarea cultă, și nu numai cea cultă, a țării. Iată de pildă mănăstirea Putna, ridicată de cel mai strălucit Domn al Moldovei, Ștefan cel Mare, în secolul al XV-lea. Alte vreo 50 de locașuri sfinte datorite aceluiaș domn au acoperit pământul dintre Nistru și Carpați și au dat în acelaș timp țării un nou stil, cu turlle în muchi și geometrice, cu contraforți și cu ferestre și uși ogivale. Bizantinul local, prin gustul domnesc și prin meșterii împrumutați Transilvaniei și Poloniei vecine, s'a împreunat cu goticul și a născut o formă nouă, arta de clădire moldovenească, mai ales a lui Ștefan cel Mare și apoi a urmașilor și imitatorilor lui.

La biserica de astăzi a mănăstirii Putna acest caracter se deosebește ceva mai greu, deoarece vechea clădire a pierit, iar cea nouă nu-i seamănă decât foarte de departe. Numai sfințenia interiorului s'a păstrat aceeaș, pentru că rămășițele marelui Voevod, care o acoperise cu plumb, îi gătise porțile și ferestrele cu ciubuce și chenare de piatră înflorită, o înconjurase cu ziduri și turnuri de cetate și o încărcase de moșii, de păduri și de iazuri cu mori și cu pește, anume ca să-i fie necropolă, se găsește în acelaș loc veghiate de o candelă nestinsă, dela 1504 până acum și cât va fi neam românesc, recunoscător față de mării lui frunțași. La peretele dela miazănoapte, în pronaos, odihnește, încă mai de mult, nenorocita lui soție bizantină, Maria din Mangop. Chipul ei țeșut cu fir și cu mărăgăritare, pe catifea, se poate vedea în tezaurul mănăstirii, pentru care profesorul de arheologie și artă bizantină dela Universitatea din Iași, d-l O. Tafrați, a publicat un volum savant de text și un album cu fotografii strălucite, la o casă din Paris, în limba franceză. Tezaurul acesta de cărți vechi, de icoane, de vase sfinte, de cruci și de odăjdii e un adevărat muzeu, de o valoare neprețuită, mai ales de când atâtea din odorele din țara românească au luat în 1917 drumul Moscovei, ca să fie puse la adăpost de invazia inamică, și de unde nu s'au mai întors.

Călătorul care vine până aici, urcând pe valea destrămată a Sucevei, printre începuturile de munți bucovineni, îmbrăcați în brazi, să nu se lase furat numai de liniștea locului cu frumoasă vedere. Să nu se mulțumească nici numai cu o privire de pe dealul Crucii, unde are să audă legenda lui Ștefan ziditorul, care a tras cu arcul de aici, ca să pună loc de altar la cea mai îndepărtată săgeată. Alecsandri a cântat în versul lui larg, în alexandrine legănate, toată acea eroică serbare. Fiecare pas al lui Ștefan e însoțit de legendă și fiecare legendă de un poet, care s'o preamărească. Acelaș călător să nu se oprească numai la casa cioplită în stâncă a Sihastrului Daniil, rudă poate cu Domnul, și de a cărui faimă freamătă istoria și poezia română. Să nu întrebe numai care e turnul, singur rămas neprefăcut din vremea bătrână, și care a văzut oaste regulată turcească, trupe grele poloneze, cavaleri tătari de-ai pusteii, Cazaci nebuni topind acoperișul bisericii ca să-și toarne din el gloanțe, și nu s'a clintit până la noi. Să nu întârzie numai la clopotul verde de secole și cu scriitura subțire slavonă din secolul al

XV-lea, care bate la fel ca atunci, din înălțimea clopotniței peste toată valea, cu glasul lui cu mai mult argint decât de obicei, ci să pătrundă pe urma starețului sau a vistierului în camerele tezaurului și să simtă mai ales acolo, cu fiori, sufletul Putnei. Aici are să înțeleagă mai ales Doina sfâșietoare a lui Eminescu, chemarea din fund de secole a desnădejdei naționale, care așteaptă cântecul cornului domnesc, l'așteaptă și moare așteptându-l. « Ștefane, Măria Ta, Tu la Putna nu mai sta! ». În curtea mănăstirii a fost așezat bustul de bronz al celui mai mare poet al Românilor, ca să poată aștepta mai departe, și după moarte, și să fie cel dintâiu care să audă acel glas de corn, când Domnul se va hotări în sfârșit să sufle de trei ori în el. Poate că ne vom hotări la fel, să ridicăm odată o statue unui alt poet român, mare în întâia jumătate a secolului al XIX-lea, Grigore Alexandrescu, în curtea mănăstirii de pe Olt, Cozia, pe care a cântat-o împreună cu ziditorul ei, Mircea al Munteniei, mort aproape cu un secol înaintea lui

Trei Ierarhi

Ștefan cel Mare al Moldovei, dar nu înainte să-și fi așezat temeinic țara, l-a cântat în versuri de aramă, cu care s'ar mândri să înceapă orice literatură. Pe drumurile de rugăciune, de frumusețe și de amintiri istorice ale mănăstirilor întâlnim astfel, printre cei mai înțelegători cari le caută, pe poeți întâi, pe cei mai de seamă prozatori și apoi pe toți artiștii țării. Opere de artă, mănăstirile insele, ele atrag pe toți cei cari astăzi poartă în lume steagurile artei. Istoria țării românești

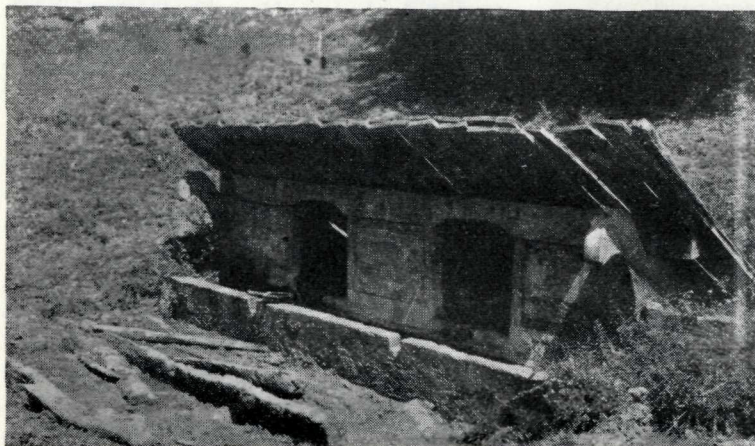
s'ar putea scrie, istorie de fapte politice cât și istorie de fapte culturale, luând ca obiect numai mănăstirile. Lucrul a fost încercat, într'o măsură, de cel mai mare istoric în viață al nostru și a răsplătit din belșug pe autorul lui.

Foarte aproape de Putna se găsește Sucevița, ridicată de Movilești, în jurul anului 1600 și care s'a păstrat ca printr'o

dovenești vădesc o trebuință de cromatic, mulțumită atât prin podoabe de ceramică în culori, cât mai cu seamă prin această revărsare de frescă. E o adevărată întrecere dela biserică la biserică. Bucovina apare toată, privită din aceste răspântii mănăstirești, ca o țară de sfinți și de îngeri îmbrăcați de sute de ani în cele mai strălucite strae pe care le-a putut da pictura bisericească.

Despre toate aceste fresce, studiate deopotrivă la mănăstirile Voroneț și Gura Humor, a scris observații originale și uneori adânci, într'o lucrare mare în limba franceză, fostul director al Institutului de Inalte Studii franceze dela București, d-l Paul Henry. Descoperirea cea mai de preț, rezemată pe interpretarea ascuțită și savantă a documentelor colorate din cele mai însemnate biserici ale Bucovinei, a fost nu atât mâna unor artiști autohtoni, care se putea presupune, ci ceva mai mult. În toată această pictură, lucrată după prescrieri unitare și cu neputință de călcat, episoade de Vechiu Testament, șiruri de patriarhi și de regi evrei, profeți și războinici, vedenii iubite de Nou Testament cu Isus la mijloc, asemenea unui copac mistic plin pe crengile lui de poame și de păsări, artiștii locali au știut să-și strecoare sufletul lor. Iată-i, nu cu vreun colț de privilegiu, care era oprit în individualizarea lui artei lor, ci cu o întregă așezare

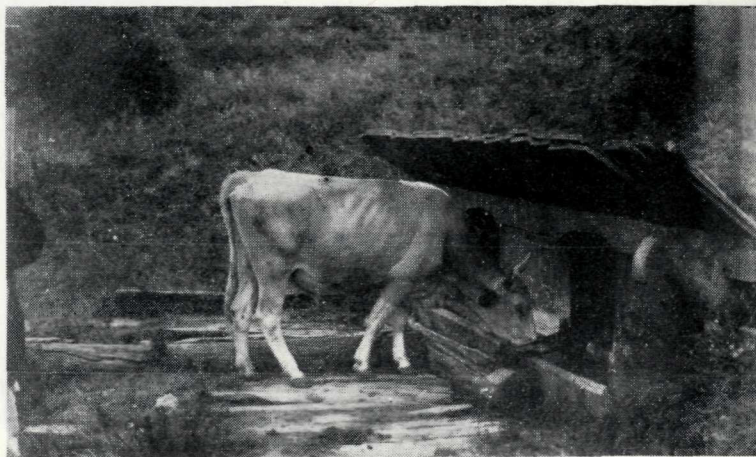
și înțelegere folkloristică românească! După cum în factura arhitectonică a bisericii, oricărui meșter, aduși de atâtea ori de Domnii acelor veacuri depărtate din țările vecine li s'ar datora ea, se recunoaște voința de linie și de ornament, care sunt numai, de pildă, ale monumentelor lui Ștefan cel Mare sau Constantin Brâncoveanu, fără pereche în toată lumea,

Știubeiu

minune în mult mai bună stare decât alte sfinte tovarășe ale ei.

Nu numai că biserica însăși își are tot veștmântul de fresce pe pereții din afară, dela streșină până în pământ, dar zidul de împrejmuire însuși, păzit la colțuri și la intrare de turnuri de apărare, de unde în vremea veche pândeau puștile și tunurile, a rămas nesticat. O lumină albastră înfășoară toată biserica, purtată pe aripile lor parcă de îngeri, cari de aproape 350 de ani au fost opriți, zeci și sute, pe pereții ei de un meșter pictor mare, dar anonim, și fâlfâie neconținut din pene bătute cu nestemate. Aici culoarea fundamentală a frescelor e albastră, așa cum la Arbora vecină și mai cu seamă la Vatra Moldoviței, amândouă aproape cu un secol mai vechi, e verzulie, ca o apă mai rece și mai turburătoare de smalt de porțelanuri. Toate aceste biserici nu sunt mari; ele au fost clădite, firește, cu o silință colectivă pe care o puteau da numai acele timpuri și puterea nemărginită a Voevozilor, într'o singură vară și toamnă. Numai împodobirea aceasta din pensulă trebuie să fi ținut mai mult și să fi fost reluată în alți ani. Locașul trebuia să servească Domnului și curții și să fie de obicei locul de îngropare al ctitorului și casei lui. Pe din afară forma e ușoară și avântată, pe când înăuntru împărțirile prin pereți și coloane în altar, naos, pronaos și tindă, apasă și întunecă. Bizantinul se răsbună și domnește în lumina puțină abia strecurată prin ferestrele înguste și înalte. Față de bisericile muntene, unde în arhitectură are un loc destul de mare sculptura de capiteluri de coloane, de stâlpi înfloriți, de ornamente florale și animale chiar înainte de înrăurirea italiană brâncovenească, bisericile mol-

Știubeiul adăpătoare

și tot atât de puțin în lumea de unde veneau acei meșteri, la fel și în factura picturală. Printre pătratele registrelor împărțite și împodobite după tipic își fac loc povestea noastră, felul cum ai noștri au înțeles pe cutare sau cutare sfânt și fluerul ciobanilor băștinași. Marele merit al domnului Paul Henry e că a auzit, cu urechea lui nouă, toate aceste

glasuri, care nouă ne scăpau, și ne-a ajutat să le ascultăm de acum în veac. Atât cât, adică acest veac va dura, pen-trucă, dacă cele mai minunate fresce ale Răsăritului au izbutit să se păstreze prin viscole de războaie și de anotimpuri până astăzi, ele nu sunt mai puțin în primejdie. Știu călători cari au plâns înaintea întregului perete de miazănoapte al bisericii dela Arbora, care, bătut neconținut de alcele de ghiță ale crivățului, dela 1502 până la noi, e astăzi alb curat, parcă pregătit ca atunci, însă pentru un meșter care n'are să se mai arate, să-și primească pentru întâia oară istoriile lui sfinte din ciobu-rile și pensulele de culori. Meștesugul de pe vremuri s'a pierdut odată cu evlavia lor. Astăzi toată acea atmosferă verde, prin care întâmplările sfinte se alegeau și se mișcau ca printr'un frun-ziș de pomi din altă lume, s'a stins pentru tot-deauna. Intr'un timp mai lung sau mai scurt, după măsurile de apărare luate, mergând până la acoperirea cu sticlă, aceeaș soartă așteaptă întreaga pictură de exterior a neasemănatelor mănăstiri bucovinene. Tot ce putem face deocam-dată e să ne grăbim, de aproape și de departe, de pe unde ne găsim, cei ce auzim de aceste comori de credință și de artă, ca să le vedem.

Am ales cu deosebire aceste două ținuturi, Oltenia și Bucovina, pen-trucă în ele mănăstirile românești sunt mai adunate la un loc și fac să iasă limpede la iveală cele două stiluri de clădire, muntenesc și moldove-nesc. Dar mănăstirile se întâlnesc pretutindeni pe pământul țării, în cotloane de munte, zărite numai dintr'odată din des-chizătura unei strâmbe chei, sau răsfrânte în lacul cu trestii și cu nuferi al unui peisagiu de șes; minunat gospodărite de

roagă și crează opere de artă prin secole, vrednică să fie cău-tată în popasurile de meditație ale sufletului.

ȘTIUBEIUL. — Oltenia e între celelalte provincii ale țării românești, pământul care a deslegat mai bine problema re-gionalismului. Nimeni nu-și iubește mai cald decât Olteanul

Cum se scoate apă din știubeiu

țara lui mai mică, Oltenia, și nimeni nu e mai bun Român decât el. Iată o schiță etnografică, din lumea aproape a in-finitului mic, pe care ne-o trimete colaboratoarea noastră, d-șoara Maria Goleșcu, parcă anume ca să facă înțelese, într'un ison gâlgâit de apă curgătoare, cele spuse de noi. Nu e aici numai spirit de observație și nu e nici numai încercare de descriere obiectivă, ci înduioșare de Oltean vechiu pentru rămășițele de viață ale trecutului, răsărite pe neașteptate în pașii dru-mețului. Să ne oprim înaintea acestui colț de etnografie. La știubeiul acesta însetatul se apleacă să-și astâmpere și altă sete, mult mai ferbinte, decât aceea a măruntaelor:

Nălbitoare la știubeiu

monahi și de monahe, sau abia oprite să nu se năruie într'o ruină fără iertare; cu profiluri cunoscute sau cu turnulețe și cupole baroce, acoperite cu tablă verde, ca în restaurările basarabene de gust rusesc ale vechilor ctitorii moldovenești, întoarse cu această înfățișare streină după stăpânirea de o sută de ani țaristă. Înaintea noastră stă o Românie care se

« Ochiu de apă deschis la jumătate de coastă, sub ocrotirea ca de geană a unui coperiș în-clinat ce se proptește cu un capăt în pământ, știubeiul, sau uștubel cum i se mai zice, acest isvor captat atât de simplu este o caracteristică a peisajului oltenesc de îndată ce ajungi în re-giunea dealurilor. Acolo unde se ijderește un firicel de apă umezind lutul, acolo unde urma copitelor se umple fără să se mai usuce, mai întotdeauna sub coastă, se sapă și se adâncește isvorul căptușind groapa cu blăni groase tăiate anume dintr'o plută bătrână sau dintr'un stejar secular, aleși printre cei mai falnici copaci.

Apa se adună repede în acest adăpost, alcătuit « visteria » fân-tânii, adică rezerva. Cu ajutorul unor propeli laterale, numite « ciocârlani », se ridică din grinzi puternice « fața » fântânii în care se potrivește « gura », deschizătura largă ca o fereastră la nivelul pământului, destul de mare pentru a lăsa să treacă un om aplecat, tăiată în partea ei superioară în formă de

arcadă și încadrată de doi stâlpi — când isvorul e mai abundent, vistieria se face mai mare și se îndoieste numărul acestor deschizături. Coperișul alcătuit din scânduri care se încalacă pentru a nu lăsa să pătrundă ploaia, are scopul, înfapt cum este în chiar poala dealului, să împiedice prăvălirea terenului și intrarea necurățeniilor în apă — el depășește cu vre-o două palme fața fântânii, ca și extremitatea ciocărlanilor cioplită în formă de cap de cal. Cu toată degenerarea motivului prin repetiție, urechile mici ridicate în sus, botul lungit, ochiul zugrăvit, nu lasă nicio îndoială asupra intenției de a figura calul — și aceasta nu înseamnă că fântâna este închinată trecătorilor cari să-și aducă la adăpat caii, ci, după o veche tradiție, simbolizează nemurirea sufletului, imagina lui Ducipal « care n'a murit niciodată, trăiește și azi » așteptând să ducă sufletele în rai după Judecata de Apoi, motiv pentru care *bidiviul* lui Alexandru e reprezentat foarte des pe pridvorul bisericilor. Intreaga construcție nu depășește un metru înălțime. Apa care prisoșește se scurge prin mici creștături făcute în grinda de jos, fie într'un jghiab transversal, fie printr'un jghiab mititel așezat perpendicular relativ la fața fântânii vârsându-se mai departe într'altul mai mare. O « podea pe podvale » împiedică formarea noroiului dinaintea știubeiului — une-ori se face și câte o bancă de odihnă pentru cei ce vin din depărtare să ia apă.

Credința că sufletul morților este chinuit de sete dăinuiește din timpuri străvechi: o găsim la Indieni, la Egipteni, făcea parte din inițierea orfică unde se spunea că mortul e admis ca să soarbă din apa de viață (Carlo Pascal, *Le credenze d'oltretomba*, p. 57 t. I). La noi, menirea acestor fântâni e să asigure « isvor de apă pe lumea cealaltă » sufletului cititorului și al tuturor acelor, morți și vii, care-și au numele scris alături de al lui pe grinda care susține acoperișul — une-ori pomelnicul umple toată fața fântânii, scris în negru pe fondul colorat cu pătrate roșii, albastre, verzi și galbene. Aceste știubeie, ca toate fântânele în genere, sunt puse sub ocrotirea unui hram care trebuie să ferească apa de duhurile rele. Ce sfinți anume sunt aleși pentru a fi patronii cișmelor și puțurilor, ne-o spune erminia, adică « învățătura grăitoare pentru meșteșugul zogrăfii » din care-și trag zugravii modelul icoanelor cu care să le împodobească. Dionisie din Furna (Didron, *Manuel d'iconogr.* p. 430), într'un capitol

intitulat « cum se zugrăvește fântâna », ne indică toate subiectele care se potrivesc, prin aluziile la botez și la apă, pentru o asemenea ornamentație. Seria începe, bine înțeles, cu Botezul Domnului și scena abia se mai ghicește pe știubeile noastre unde s'au păstrat două figuri aureolate, aproape informe, reprezentând pe Isus când primește botezul de la sfântul Ioan. Vechiul Testament a dat multe teme folosite numai acolo unde o mică clădire de zid sau de scânduri adăpostind isvorul, îi îngăduie destul loc pentru a-și desfășura compozițiile mai complicate. Foarte adesea se întâlnește Maica Domnului într'un medalion, sau ieșind dintr'o cupă, simplificare a Panaghiei Zoodohpighi, fântâna dată oare de viață. Proorocii cari au prevestit botezul, apostolii cari l-au propovăduit sunt de asemeni reprezentați. Ingeri, arhangheli, une-ori numai semnul crucii alcătuiesc o decorație profilactică destul de puternică.

Știubeiul mai este inconjurat de troițe sau de cruci purtând un coperiș ce se prelungeste în lături prin scânduri în formă de aripi, așa zisele « cruci de jurământ » care au menirea să deslege de ori-ce jurământ, fie drept, fie strâmb, sufletele răposaiților cărora li s'a închinat isvorul.

Știubeiele lucrute azi de meșteri lemnari nu se deosebesc intru nimic de cele făcute acum o sută de ani, și nu am vrea să le vedem pierind. În jurul lor se desfășoară o bună parte din viața sătenilor noștri. De mici sunt deprinși să ducă acolo vitele la adăpat, să care apa de isvor (întotdeauna preferată apei de puț) pentru îndestularea casei; acolo se duc femeile să spele premenelile, căci « apa lor spală mai bine ca săpunul », acolo înălbesc trâmbele de pânză abia țesută de ele, și, așezând cazanul alături pe pirostrie, pun să fiarbă borangicul; acolo se răcoresc și muncitorii. Toată această activitate și depănare de albituri la umbra unei sălcii crescută dela sine, dau un pitoresc de neînchipuit știubeiilor, îmbiind pe călător să se abată puțin din drum ca să-și stingă arsura gâtlejului bând din caucul cioplit de rudari, nelipsit de la gura știubeiilor, și să se odihnească stând un pic la sfat. Prin păduri, două trei cruci așezate la răspântie, urmele mai dese și încurcate de vite, pâraiașul care se formează în fundul văii, te îndreaptă către isvorul captat. « Să-i fie de sufletul cui l-a făcut! » să spunem și noi alături de cei ce îi trag folosul, de câte ori întâlnim știubeiul oltenesc ».

IMPRUMUTUL DE ÎNZESTRARE PENTRU CULTURĂ

Țara a crescut după războiu, nu numai în pământ și în oameni, dar și în trebuințe. Mijloacele de împlinit aceste trebuințe n'au putut să fie însă pe măsura lor. Am plătit cu ele jertfe mai vechi și mai mari decât se aruncaseră pe umerii altor popoare. Drumuri noi nu s'au putut face, iar cele mai de mult s'au stricat; clădiri de școli, de biserici, de spitale, de așezăminte de Stat nu s'au mai ridicat sau așteaptă neisprăvite; exploatarea bogățiilor de tot felul a fost începută cu sfială sau a trebuit să fie amânată; Dunărea a rămas fără poduri și Marea românească fără alte porturi decât cele aduse din România mică; apărarea însăși a țării s'a găsit în suferință.

Trebuia să ieșim cu orice preț dintr'o asemenea părăginită treptată și plină de primejdii. Iată rostul împrumutului de înzestrare, care are o însemnătate nu numai economică, dar și morală. Ne trebuie astăzi tot atât mijloacele pentru faptă, cât și credința că mai suntem în stare s'o săvârșim.

Din miliardele strânse, la chemarea îndreptată către toate rezervele de agonisire și de cruțare, umile sau strălucite, anii cari vor veni se vor împodobi de podoabe neașteptate. Pe toate șantierele lumea se va mișca vioaie din zori până în noapte. Împrumutul se va dovedi, prin foloasele aduse subscriitorilor, drept încă un mijloc de agonisire și de cruțare, și tot odată, prin ceace va înjgheba, drept o unealtă puternică de îndreptare, materială și spirituală. Munca ținută pe loc, va porni ca zăpada

și ghețurile la suflarea primăverii, să iuviezeze și să înflorească răzoarele.

În valvârtejul lipsurilor, ceace se lasă de obicei mai la urmă e tocmai grija pentru suflet și creațiile lui. Se uită și înțelepciunea lumescă a secolelor și cuvântul Evangheliei, care spune tare dela toate altarele, de o mie nouă sute de ani, că omul nu se hrănește numai cu pâine. Am făcut, de pildă, numai visul unei catedrale ortodoxe și ne-am întors la alte treburi. Credința slăbește și pentru că tiparele ei pământești sunt mult mai prejos decât cadrele pulberii și ale vremelniceii. Noi am rămas până azi la bisericuțele domnești și breslașe și nu cunoaștem biserica poporului, monument de artă și corabie a credinței, în care să poată intra, fără să se îmbulzească, cinci mii de oameni. Ne gândim la o bibliotecă Națională, cu săli încăpătoare și cu milioane de volume, și ne mulțumim, în zilele când limba românească dă cele mai mari lupte ale ei, cu adăposturile cârpite și bălțate ale Academiei Române, care are dreptul să creadă că au sosit și pentru ea alte vremuri. Pierdem din vedere

laboratoarele științei, pinacotecile, înlesnirea creației muzicale, înflorirea literaturii, speriați de amenințările sărăciei. Înzestrarea țării trebuie să pătrundă până la ele. Împrumutul e menit să ajute și aci. El e pentru întâia oară și al credincioșilor, al căturarilor și al iubitorilor de frumos. E al tuturor și trebuie să-l sprijine toți!

„BOABE DE GRĂU“

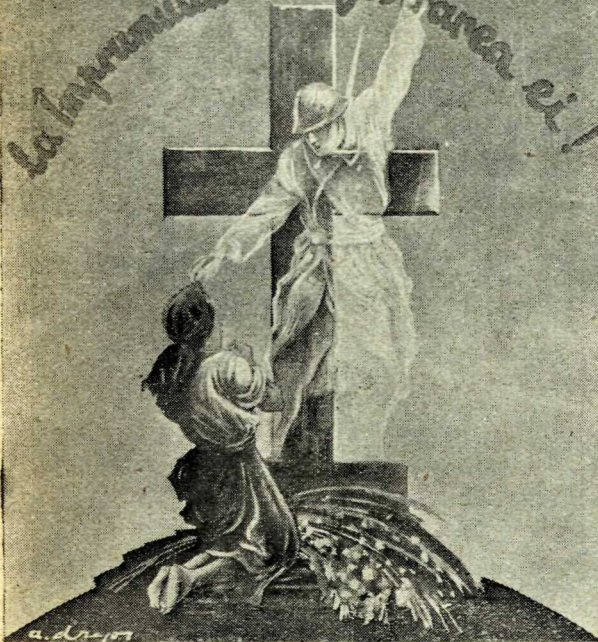
Afiș al împrumutului de înzestrare

PENTRU CULTURĂ IMPRUMUTUL DE ÎNZESTRARE

EU MI-AM DAT VIATA PENTRU TARĂ

Voi

Subscrieti

a. dr. 1917

**IMPRUMUTUL DE INZESTRARE
A SIGURĂ:
DOTE ȘI DONAȚIUNI
SCUTITE DE IMPOZITE,
PREMIU DE CEL PUȚIN
12 MILIOANE ANUAL**

*Să Subscriem
La Imprumut
Ca să ne asigurăm
banul și Copiii noștri*

CINE SUBScrie LA
IMPRUMUTUL IN-
ZESTRĂRII PARTI-
CIPĂ LA TRAGEREA
LA SORTI ANUALĂ
A URMĂTOARELOR
PREMIU LA FIECĂRE
MILIARD SUBSCRIS:

UN PREMIU DE
3 MILIOANE LEI

DOUĂ PREMIU
A CĂTE
1 MILION LEI

PATRU PREMIU
A CĂTE
500.000 LEI

PATRU PREMIU
A CĂTE
250.000 LEI

PATRUZECI ȘI
SAZE PREMIU
A CĂTE
100.000 LEI

**NU ÎNCHIDEȚI!
SUBScriU ȘI EU**

LA ÎMPRUMUTUL INZESTRĂRII

Dece să ne plasăm banii la

**IMPRUMUTUL
DE INZESTRARE A ȚĂRII**

PROSPECT DE EMISIUNE

IMPRUMUTUL DE ÎNZESTRARE A ȚĂRII 4 1/2 % DIN 1934

Scopul împrumutului. În baza legii publicată în « Monitorul Oficial » Nr. 156 din 10 Iulie 1934 și a Jurnalului Consiliului de Miniștri Nr. 2.084 din 6 Octombrie 1934, se autoriză Ministerul Finanțelor de a emite prin subscripție publică un împrumut care va fi numit « *Imprumutul de înzestrare a țării* » 4 1/2 % din 1934.

Acest împrumut este destinat să acopere cheltuelile pentru investițiuni absolut necesare apărării naționale, culturii naționale, agriculturii, construcției și refacerii de drumuri, precum și alte lucrări publice.

Imprumutul se va emite în condițiunile următoare:

1. Obligațiuni. Titluri. Ministerul Finanțelor emite obligațiuni la purtător numite « *Obligațiuni 4 1/2 % 1934* » constituind « *Imprumutul de înzestrare a țării* » a cărui valoare nominală va fi totalul sumelor cuprinse în obligațiunile efectiv achitate până la sfârșitul subscripțiunilor.

Obligațiunile create vor fi în valoare nominală de 1.000 lei și vor fi reprezentate prin titluri de: o obligație, 2 obligații, 5 obligații, 10 obligații și 20 obligații, adică se vor emite titluri având următoarele valori nominale: 1.000 lei, 2.000 lei, 5.000 lei, 10.000 lei și 20.000 lei.

Fiecare obligație va purta un număr de ordine, deci pe titlurile de două obligațiuni vor figura două numere de ordine consecutive, pe titlul de 5 obligațiuni vor figura 5 numere de ordine consecutive, etc.

2. Dobânzi. Cupoane. Obligațiunile vor fi purtătoare de o dobândă de 4 1/2 % pe an, începând dela 1 Decembrie 1934 și până la amortizarea lor. Dobânda anuală va fi plătită jumătate la 1 Iunie și jumătate la 1 Decembrie, prima plată de dobândă făcându-se la 1 Iunie 1935.

Obligațiunile vor fi prevăzute cu un număr de 40 de cupoane, pentru plățile de dobânzi necesare în primele 40 de semestre, și un talon în schimbul căruia se va da o nouă foaie de cupoane după achitarea primelor 40 de cupoane.

Cupoanele scăzute se primesc drept numerar pe valoarea lor nominală de către toate casele publice.

3. Amortizarea. Obligațiunile vor fi amortizate în cel mult 40 de ani prin trageri la sorți trimestriale, începând din anul 1935. Tragerile la sorți se vor face în zilele de 1 Februarie și 1 Mai ale fiecărui an pentru obligațiunile cari vor fi rambursate la 1 Iunie următor și în zilele de 1 August și 1 Noembrie ale fiecărui an pentru obligațiunile care vor fi rambursate la 1 Decembrie următor.

4. Rambursarea obligațiunilor. Premii mari. Prime. Obligațiunile ieșite la sorți la tragerile trimestriale vor fi rambursate la scadență cu premii mari sau cu prime de rambursare.

a) **Amortizarea cu premii mari.** Pentru fiecare total de un miliard de lei subscriși în împrumut se vor amortiza cu premii mari, plătindu-se în anul întâiu:

1 obligație cu	3.000.000 lei	total	3.000.000 lei
2 obligații cu câte	1.000.000 »	»	2.000.000 »
4 » » »	500.000 »	»	2.000.000 »
4 » » »	250.000 »	»	1.000.000 »
46 » » »	100.000 »	»	4.600.000 »
<u>57</u> » rambursate în total			<u>12.600.000 lei</u>

În anii următori, numărul obligațiunilor cari, pentru fiecare total de un miliard lei subscriși, se rambursează cu premiile mari arătate în tabelul de mai sus, rămâne același ca în anul întâiu cu excepția că numărul obligațiunilor care se rambursează cu câte 100.000 lei se micșorează cu câte o obligațiune din an în an.

Pentru fracțiunea de miliard ce va fi cuprinsă în valoarea nominală totală subscrișă se va adăuga pentru premiile mari anuale o sumă proporțională cu acea fracțiune.

Distribuția premiilor mari anuale se va face la cele 4 trageri din anul respectiv în părți pe cât se poate egale.

Imediat după închiderea subscripției, cunoscându-se valoarea nominală a împrumutului, se va arăta cu precizie distribuția premiilor mari acordate la fiecare tragere trimestrială.

b) **Amortizarea cu prime.** Celelalte obligațiuni ieșite la sorți și cari nu au ieșit la tragerea cu premii se vor achita cu o primă de 200 lei peste valoarea nominală de 1.000 lei. Prin urmare, titlurile de 1.000 lei vor fi rambursate cu 1.200 lei, cele de 2.000 lei cu 2.400 lei, cele de 5.000 lei cu 6.000 lei, cele de 10.000 lei cu 12.000 lei, cele de 20.000 lei vor fi rambursate cu 24.000 lei.

Obligațiunile ieșite la sorți se primesc, din ziua scadenței lor de plată, drept numerar pe valoarea lor de rambursare, de către toate casele publice.

5. Tabel de amortisment. Numărul obligațiunilor ce se vor amortiza în fiecare semestru va fi arătat într'un tabel de amortisment tipărit pe fiecare titlu. Acest tabel va fi alcătuit pe baza unei semestrialități

constante, care ar amortiza întreg împrumutul prin trageri la sorți în 80 de semestre, cu o dobândă de 2¼% pe semestru, plata obligațiunilor făcându-se pe valoarea lor nominală. (Această semestrialitate constantă va fi mărită cu suplimentul necesar acoperirii primei de 20% și a premiilor mari).

6. Efectuarea tragerilor la sorți. Tragerile trimestriale se vor face fără deosebire asupra titlurilor de câte o obligațiune grupate în serii de 20, asupra titlurilor de 2 obligațiuni grupate în serii de 10, asupra titlurilor de 5 obligațiuni grupate în serii de câte 4, asupra titlurilor de câte 10 obligațiuni grupate în serii de câte 2 și asupra titlurilor de câte 20 de obligațiuni considerate câte una.

Numărul obligațiunilor trase la sorți în fiecare trimestru va fi jumătate din numărul obligațiunilor arătate în tabelul de amortisment că trebuie rambursate în semestrul respectiv, ținându-se seamă că obligațiunile sunt trase la sorți în grupe de câte 20. În tragerile pentru amortizarea cu premii mari, fiecare posesor de titluri participă cu atâtea numere câte obligațiuni are; prin urmare, posesorul unui titlu de o obligație participă cu un număr, posesorul unui titlu de 20 obligații participă cu 20 de numere.

7. Inectarea dobânzilor. Obligațiunile ieșite la sorți nu vor mai produce dobânzi dela data când suma cu cari sunt rambursate devine exigibilă. Obligațiunile prezentate la rambursare trebuie să cuprindă toate cupoanele cu scadențele următoare datei când amortismentul devine exigibil.

Valoarea nominală a cupoanelor lipsă va fi scăzută din suma de rambursare.

8. Scutirea de impozite și taxe. Plata dobânzilor și a sumelor cu cari se amortizează obligațiunile va fi făcută purtătorului cupoanelor sau obligațiunilor fără niciun fel de reducere, adică aceste plăți sunt scutite de orice fel de impozit (elementar și supra cotă) și de orice fel de taxe sau drepturi de orice natură prezente sau viitoare percepute sau impuse de Stat.

De asemenea, obligațiunile vor fi scutite de impozitul pe succesiuni și de impozitele pe actele dotale și cele de donațiuni.

9. Stabilitatea leului. Plata dobânzilor și amortizărilor se va face în lei, așa cum sunt definiți prin legea monetară din 7 Februarie 1929, adică 1 leu corespunzând cu valoarea legală de azi a unei cantități de 10 miligrame aur cu titlu 0,900.

10. Lombardare. Garanții, Cauțiuni. Titlurile acestui împrumut vor fi primite spre lombardare de către Banca Națională a României, Casa de Depuneri și Casa Națională de Economii și Cecuri poștale.

Ele vor fi primite pe valoarea lor nominală în toate cazurile când legea sau regulamentul obligă la depunerea de garanții sau cauțiuni.

11. Prescripțiuni de plată. În cazul când plata vreunui cupon nu va fi cerută în timp de 5 ani dela scadența sa, sau amortizarea vreunei obligațiuni nu va fi reclamată într'un interval de 10 ani dela data scadenței sale, posesorul cuponului sau obligațiunii, pierde dreptul la sumele ce i s'ar fi cuvenit, acestea rămânând în folosul Statului.

12. Subscripțiuni. Prețul de emisiune. Subscripțiunile la acest împrumut se vor face între 5 și 30 Noembrie 1934, Ministerul Finanțelor rezervându-și dreptul să le închidă și mai înainte.

Prețul de emisiune al unei obligațiuni de 1.000 lei este de 880 lei și se plătește odată cu subscrierea.

13. Plăți cu titluri de rentă. Se admite ca o parte din suma de plată, care să nu depășească 20% din valoarea nominală subscrisă, să se facă cu titluri din rentele de mai jos, socotite pe cursul arătat în dreptul fiecăruia.

RENȚA	CURSUL	RENȚA	CURSUL
1. 4% 1889 Internă	75%	11. 4% 1908	60%
2. 4% 1889 Externă	75%	12. 4% 1910 Internă	55%
3. 4% 1891	75%	13. 4% 1910 Externă	55%
4. 4% 1894 Externă	65%	14. 4½% 1913	55%
5. 5% 1894 Internă	70%	15. 5% 1916 Imprum. național	55%
6. 4% 1896	60%	16. 5% 1919 » unirii	55%
7. 4% 1898	45%	17. 5% 1920 » refacerii	55%
8. 5% 1903	60%	18. 5% 1920 Deblocată	50%
9. 4% 1905 A. B.	55%	19. 5% 1922 Renta de expr. amort.	50%
10. 4% 1905 Convertită	55%	20. 5% 1922 » » » perpetuă	50%

Obligațiunea de 1.000 lei se poate plăti deci cu 680 lei în numerar și 200 lei în titluri de rentă.

Dacă valoarea titlurilor prezentate în plată depășește 20% din valoarea nominală totală subscrisă, plusul rămâne în folosul Statului; dacă este mai mică de 20%, diferența se completează cu numerar.

Titlurile primite în plată trebuie să aibă toate cupoanele cu scadențele ulterioare datei de 1 Decembrie 1934.

14. Ghișeuri de subscripție. Subscripțiile și vărsămintele se vor face la Banca Națională a României și Sucursalele ei, la Casa Națională de Economie și Cecuri poștale, la Birourile oficiilor poștale, la toate Casele publice și la Băncile ce vor fi arătate la timp.

Ghișeurile de subscripție vor pune la dispoziția subscriitorilor formularele necesare. Pentru sumele vărsate se va elibera o chitanță de primire, care, la nevoie, poate fi trecută de titularul ei pe numele altei persoane, prin simpla mențiune în scris, pe acea chitanță, a transmisiunii posesiunii.

15. Liberarea titlurilor. Titlurile definitive cuvenite subscriitorilor vor fi liberate în schimbul chitanțelor de vărsămintele prin ghișeurile unde s'au făcut subscripțiile.

Ministrul Finanțelor, VICTOR SLĂVESCU

București, 20 Octombrie 1934

INSTITUTUL SOCIAL ROMÂN

POLITICA CULTURII (N. Iorga, G. Brătianu, Dragoș Protopopescu, N. Bagdasar, M. Sanielevici, Al. Claudian, P. P. Panaitescu, Traian Brăileanu, D. I. Suchianu, G. G. Antonescu, M. Ralea, F. Ștefănescu-Goangă, C. Kirîțescu, C. Rădulescu-Motru, G. Ionescu-Sisești, V. Vâlcovici, Paul Negulescu, V. N. Madgearu, P. Andrei, Mircea Djuvara, I. Petrovici, E. Racoviță, Emanoil Bucuța, I. Simionescu, Ion Marin Sadoveanu, G. Breazu, Tudor Vianu, Eugen Filoti, Fr. Müller, D. Gusti) 558 pag. Lei 400.

TRANSILVANIA BANATUL, CRIȘANA, MARAMUREȘUL 1918—1928

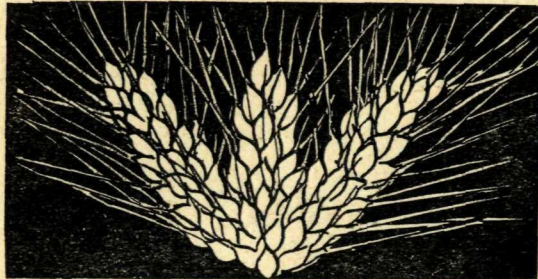
O monografie puternică a pământurilor românești alipite țării prin hotărîrea Adunării dela Alba-Iulia, cu prilejul împlinirii a zece ani dela acest fapt. Scrisă de cei mai buni cunoscători ai problemelor și îmbrățișând toate domeniile, istoric, cosmologic, economic, etnografic și social, administrativ, cultural, 1582 de pagini în trei mari volume, cu nenumărate planșe în afară de text, diagrame, hărți, ilustrații, reproduceri colorate.

Prețul celor trei volume 2000 lei (la administrația «Boabelor de Grâu»)

Vor apărea în curând în editura *Boabe de Grâu* și în conlucrare cu P. E. N. clubul român:

SĂLIȘTENCELE, Povestire de *Coloman Mikszath*
din ungurește de *A. Todor*, cu desene de *Demian*.

Din cuprinsul numerelor viitoare: Biblioteca Brukenthal; Batthyanaeum din Alba Iulia; Colegiul Bethlen din Aiud; Școala de arhitectură din București; Conservatorul din București; Școala de arte frumoase din București; Colecția de artă dr. I. Cantacuzino; Fabrica de hârtie Bușteni; Așezămintele muncitorești; Societatea Scriitorilor Români (S. S. R.); Societatea femeilor ortodoxe; Cercetășia; S. K. V. (Societatea carpatină ardeleană); Liga Navală; Muzeul de artă bisericească; Muzeul Kalinderu; Muzeul Țării din Cernăuți; Muzeul Ciprian Porumbescu din Suceava; Arhivele Statului din Chișinău; Muzeul săcuiesc din Sfântu Gheorghe; Muzeul Geologic; Coloana Traiană; Sarmisegetuza; Adam Klissi; Castelul Mogoșoia; Castelul Kemeny de pe Mureș; Conacul Ciocănești; Cetățile țărănești săsești; Mitropolia din București; Catedrala metropolitană din Sibiu; Palatul metropolitan din Cernăuți; Biserica românească din Sofia; Alte urme românești la Stambul; Turnu-Severin; Delta; Valea Prahovei; Dunărea noastră; Piatra Craiului; Mangalia; Un sat din Basarabia (Cornova); Un sat din Dobrogea (Ezibei); Copacul românesc.

PUBLICAȚIILE EDUCAȚIEI POPORULUI

B O A B E D E G R Â U

Revistă ilustrată lunară de cultură

REDACȚIA: DIRECȚIA EDUCAȚIEI POPORULUI
BUCUREȘTI II. — Strada General Berthelot Nr. 28

ADMINISTRAȚIA: IMPRIMERIA NAȚIONALĂ
BUCUREȘTI V. — Calea Șerban Vodă Nr. 133—135

ABONAMENTUL ANUAL 280 LEI. — UN NUMĂR 25 LEI

NOPTI LA HANUL DIN ANTIMOVO

cronică-roman de *Iordan Iovcov*, din bulgărește
de *V. C. Hrisicu*, cu desene de *I. Teodorescu-Sion*.

202 PAGINI, PREȚUL 50 LEI

S T Â N C A R O Ș I E

ROMANUL FOTINIEI SANDRIS, de *GR. XENOPOULOS*,
din grecește de *ANTON MISTACHIDE*, cu desene de *I. TEO-*

DORESCU-SION, 230 PAGINI, PREȚUL 50 LEI

R U V A

ÎN TRE DOUĂ LUMI

DOUĂ ROMANE MACEDONENE DE *MARCU BEZA*,
CU REPRODUCERI DUPĂ CĂLĂTORI VECHI ENGLEZI,

183 PAGINI, PREȚUL 50 LEI

CATALOGUL BIBLIOTECII POPULARE

CU UN CUVÂNT ÎNAINTE DE *D. GUSTI*, 112 PAGINI, 20 LEI

PROGRAM DE LUCRU

PENTRU

ACȚIUNEA CULTURALĂ

CU UN CUVÂNT ÎNAINTE DE *D. GUSTI*, 131 PAGINI, 20 LEI

ALEXANDRU-CEL-BUN

LA CINCI SUTE DE ANI DELA MOARTEA LUI

DE *P. P. PANAITESCU*, 20 LEI

PREȚUL LEI 25

MONITORUL OFICIAL
ȘI IMPRIMERIILE STATULUI
IMPRIMERIA NAȚIONALĂ
BUCUREȘTI 1934